Lausunto

Työ- ja elinkeinoministeriö
Energiaosasto
Teollisuusneuvos Juhani Tirkkonen

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNTA 17.09.2021

Asia: E 97/2021 vp (Valtioneuvoston selvitys: 55 valmiuspaketti tiedonanto – Valmiina 55:n: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta), kirjallinen lausunto

Tausta

Euroopan komissio antoi 14 päivänä heinäkuuta 2021 niin kutsutun 55-valmiuspaketin (jäljempänä myös valmiuspaketti), jonka ehdotuksilla toimeenpannaan EU:n ilmastolailla asetetut velvoitteet vähentää EU:n nettokasvihuonekaasupäästöjä vähintään 55 %:lla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä sekä saavuttaa ilmastoneutraalius EU-tasolla vuoteen 2050 mennessä.

Valmiuspakettiin sisältyy yhteensä 12 lainsäädäntöehdotusta, joista kahdeksan on olemassa olevien säädösten muutoksia ja neljä uusia ehdotuksia. Lisäksi 55- valmiuspakettiin sisältyy komission tiedonanto: Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta (COM(2021) 550 final). Tiedonannossa komissio esittelee valmiuspaketin keskeiset elementit. Valmiuspaketin osana esitetyistä lainsäädäntöehdotuksista laaditaan erilliset U-kirjelmät.

Työ- ja elinkeinoministeriön näkemykset

EU:n valmiuspaketti tulee monelta osin vaikuttamaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan erityisesti teollisuuden kilpailukykyvaikutusten kautta. Tältä pohjalta työ- ja elinkeinoministeriö haluaa nostaa esille muutamia yleisiä huomioita sekä erityisiä liikennettä koskevia seikkoja.

Yleiset huomiot

Suomi on osana Euroopan unionia sitoutunut Pariisin ilmastosopimukseen. Tämän sitoumuksen toteutumiseksi työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä, että 55-valmiuspaketista käytävien neuvottelujen lopputuloksena kokonaisuudessaan saavutetaan vuodelle 2030 asetettu vähintään 55% ilmastotavoite, joka voidaan myös ylittää. 55-valmiuspaketti ohjaa EU:n siirtymää kohti ilmastoneutraalia taloutta. Siirtymä tulee toteuttaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävällä, vaikut-

tavalla ja kustannustehokkaalla tavalla huomioiden luontokadon ehkäisyyn, digitalisaatioon sekä siirtymän oikeudenmukaisuuteen liittyvät näkökohdat. 55-valmiuspaketti on kattavin komission esittämä ilmasto- ja energia-alan lainsäädäntökokonaisuus. Valmiuspaketilla pyritään luomaan EU:lle valmiudet toteuttaa perustavanlaatuinen muutos, jota tarvitaan kaikkialla taloudessa, yhteiskunnassa ja teollisuudessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan ehdotuksia tulee arvioida kansallisen ja eurooppalaisen kokonaisedun näkökulmasta. Ilmastovaikutusten lisäksi ehdotusten tulee monipuolisesti huomioida vaikutukset muun muassa kilpailukykyyn, valtion tulokertymään ja Suomen maksuihin EU:lle. Lisäksi on tärkeää systemaattisesti arvioida päätösten vaikutuksia kansalaisten hyvinvointiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö muistuttaa, että valmiuspaketin ehdotuksilla on lukuisia ristikkäisvaikutuksia, joiden kokonaisvaikutusta tulee arvioida huolellisesti. Päällekkäistä säätelyä tulisi välttää, eikä teollisuuden ja liike-elämän toiminnanharjoittajille tulisi asettaa liiallisia hallinnollisia rasitteita. EU:n päästökauppa on päästöjä vähentävänä kustannustehokkaana ohjauskeinona osoittanut tehokkuutensa. Tulevat ratkaisut eivät saa vaarantaa tämän keskeisen ohjauskeinon tehokasta toimintaa myöskään jatkossa.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että päästökaupan vauhdittama vihreä siirtymä tarjoaa runsaasti mahdollisuuksia eurooppalaiselle teollisuudelle, sillä voidaan olettaa, että maailma seuraa EU:n johtoasemaa puhtaiden uusien teknologioiden ja tuotteiden markkinoiden kehittämisessä. EU:n teollisuus on valmis investoimaan, mutta se tarvitsee ennustettavuutta ja johdonmukaista sääntelykehystä, infrastruktuurin käyttömahdollisuuksia ja innovoinnin tukemista. Tässä yhteydessä on luotava suomalaisen teollisuuden toimintaympäristö sellaiseksi, että sillä on mahdollisuus kasvattaa hiilikädenjälkeään ja osallistua kasvavalla panoksella päästöjen vähentämiseen myös Suomen rajojen ulkopuolella.

Valmiuspaketti tuo myös hallinnolle runsaasti uusia tehtäviä mm. ministeriöihin ja sen alaisiin virastoihin. Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan uusien tehtävien edellyttämät resurssit tulee arvioida kattavasti ja turvata niiden riittävyys ajoissa tehokkaan toimeenpanon varmistamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä, että neuvottelujen jälkeiselle toimeenpanolle jätetään riittävästi aikaa.

Näkemyksiä liikennettä koskeviin ehdotuksiin

Liikenne muodostaa lähes neljänneksen EU:n kasvihuonekaasupäästöistä ja on suurin ilmansaasteiden aiheuttaja kaupungeissa. Päästöt ovat edelleen suuremmat kuin vuonna1990 ja ilmastoneutraaliuden saavuttaminen edellyttää liikenteen kokonaispäästöjen vähentämistä 90 prosentilla vuoteen 2050 mennessä. Työ ja elinkeinoministeriö muistuttaa, että 55-valmiuspakettiin sisältyy paitsi muutama täysin liikennettä käsittelevä ehdotus, myös monia liikennettä koskevaa merkittävää yksityiskohtaa ja aloitetta muiden ehdotusten sisällä.

Neljällä 55-valmiuspaketin ehdotuksella edistetään puhtaampia ajoneuvoja ja polttoaineita teknologianeutraalilla tavalla. *Uusien henkilö- ja pakettiautojen hiilidioksidipäästöstandardien tarkistamisella* pyritään edelleen vähentämään näiden ajoneuvojen kasvihuonekaasupäästöjä ja tarjoamaan selkeä ja realistinen etenemissuunnitelma kohti päästötöntä liikkumista. *Vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuuria koskevalla asetuksella* halutaan varmistaa, että puhtaiden ajoneuvojen lataamiseen ja tankkaamiseen otetaan käyttöön yhteen toimivaa ja käyttäjäystävällistä infrastruktuuria kaikkialla EU:ssa.

Komissio ehdottaa myös *kestävien polttoaineiden käyttöönoton edistämistä lento- ja meriliikenteessä.* Tällä täydennetään ilmailun ja meriliikenteen päästökauppajärjestelmää, ja sen myötä saastuttavista polttoaineista tulee toimittajille kalliimpia. *ReFuelEU Aviation -aloite* velvoittaa polttoaineiden toimittajat lisäämään yhä suuremman osuuden kestäviä lentopolttoaineita EU:n lentoasemilla tankattavaan lentopetroliin. Lisäksi sillä kannustetaan ottamaan käyttöön synteettisiä polttoaineita (sähköstä tuotettuja polttoaineita). *FuelEU Maritime* –aloitetta koskevalla ehdotuksella, jolla pyritään edistä-

mään kestäviä meriliikenteen polttoaineita, asetetaan uusia vaatimuksia EU:n satamiin saapuville tai satamista lähteville aluksille riippumatta siitä, minkä lipun alla ne purjehtivat.

Energiaverodirektiivillä pyritään tekemään puhtaammista polttoaineista houkuttelevampia kaikissa liikennemuodoissa ja poistaa mahdollisuudet käyttää saastuttavia polttoaineita. Myös *energiatehokkuusdirektiivissä* ja *uusiutuvaa energiaa koskevassa direktiivissä* sivutaan liikennettä.

Osana päästökauppadirektiiviä komissio ehdottaan *merenkulun päästöjen sisällyttämistä* osaksi nykyistä päästökauppajärjestelmää ja kokonaan *uutta tieliikennettä ja rakennuksia koskevaa päästökauppaa,* jota alettaisiin soveltaa vuodesta 2026 alkaen. Tämä uusi päästökauppa toteutettaisiin erillisenä järjestelmänä, jossa keskityttäisiin alkupään polttoainetoimittajiin ja jossa polttoaineiden tuottajat velvoitettaisiin noudattamaan järjestelmää sen sijaan, että vaadittaisiin yksittäisiä kotitalouksia tai tieliikenteen käyttäjiä osallistumaan siihen suoraan. Tieliikenne- ja rakennusten päästökaupalla odotetaan olevan vaikutuksia heikommassa asemassa oleviin pieni ja keskituloisiin kotitalouksiin ja liikennepalvelujen käyttäjiin. Tähän liittyen valmiuspaketti sisältää ehdotuksen kokonaan uudesta *ilmastotoimien sosiaalirahastosta* joka tarjoaisi jäsenvaltioille kohdennettua rahoitusta niiden kansalaisten tukemiseksi, joihin energia- ja liikenneköyhyys vaikuttaa eniten tai jotka ovat vaarassa kärsiä siitä, että päästökauppaa laajennetaan liikenteeseen ja rakennuksiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö muistuttaa, että edellä kuvattujen liikenteeseen kohdistuvien ehdotusten kustannuksia ja vaikutuksia kilpailukykyyn tulisi tarkastella myös yhtenä kokonaisuutena, sen rinnalla, että kutakin ehdotusta tarkastellaan omana kokonaisuutena erillisten U-kirjeiden myötä. Ehdotusten käsittelyä varten on tarpeellista muodostaa kokonaiskuva tie- ja meriliikenteen lisääntyvistä kustannuksista niin teollisuudelle kuin kansalaisille. Liikenteen ehdotusten ristikkäisvaikutuksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.